

جذابیت مستند‌های «آنتن‌ورو»

به هزار و یک دلیل است

گفت و گویا «داوود نماینده»، «دوبلور مستند‌های «سیاره زمین»، «سیاره منجمد» و ... از «دیوید آنتن‌ورو» که تجربه صداپیشگی بیش از صدها مستند دیگر را هم دارد

مجید حسین زاده | روزنامه نگار

«داوود نماینده» که به او لقب «صدای طبیعت» را هم داده‌اند، به‌جز دوبله فیلم و سریال، صداپیشگی قریب به ۱۱ هزار اپیزود مستند را تاکنون انجام داده است. او که خودش هم عاشق طبیعت است، درباره «دیوید آنتن‌ورو» و مستند‌های پرفرقدارش در گفت‌وگو با ما به نکات جالبی اشاره می‌کند که در ادامه خواهید خواند.

❖ مستند‌هایش چکیده پژوهش‌های علمی است

او درباره دوبلوری مستندهایی همچون «سیاره زمین»، «سیاره منجمد»، «شاهد عینی»، «مهاجم رودخانه کراویر» و ... که ساخته «آنتن‌ورو» است دلایل پربیننده‌شدن آن‌ها می‌گوید: «مستند‌های «آنتن‌ورو» به این دلیل موفق است که پژوهش‌ها و تحقیقاتش بسیار عمیق است و تلاش زیادی برای آن‌ها دارد. گاهی قبل از شروع ساخت یک مستند، موضوع تحقیقاتش را به دانشجویها و استادان دانشگاه‌های معتبر سراسر جهان می‌دهد، سپس آن‌ها درباره آن موضوع هر آن‌چه که می‌دانند، برای او می‌فرستند. بعد از کسب نتایج آن تحقیقات و اطلاعات، کارش را شروع می‌کند. یعنی مستندی که از او می‌بینید، چکیده‌ای از نتایج تحقیقات و پژوهش‌های دانشگاه‌های معتبر است. به همین دلیل، کارهایش بسیار زیبا، عمیق، پر از دانستگی‌های جذاب، علمی و ... است. بنابراین همه افراد مستند‌های او را دوست دارند. هم برای مردم عام که اطلاعات زیادی درباره طبیعت ندارند، جذاب است و هم برای کارشناسان و افراد خبره در حوزه محیط زیست و حیات وحش. البته جذابیت مستند‌های «آنتن‌ورو» به هزار و یک دلیل است و فقط برای همین یک موردی که گفتم نیست.»

❖ حیرت‌زده کردن مخاطب را بلد است

او درباره یکی از ویژگی‌های اختصاصی مستند‌های «آنتن‌ورو» می‌گوید: «شما ببینید، او می‌رود در دل کویر، از ریزترین جانور آن‌جا یک داستان و مستند می‌سازد. بعدش می‌رود به دل کوه‌ها، جنگل‌ها، در فراز آسمان‌ها، اعماق اقیانوس‌ها و ... در مستند سیاره زمین، بخش‌هایی که به اعماق اقیانوس‌ها می‌رود، به یک چیزهایی می‌رسد و ما را طوری آگاه می‌کند که حیرت‌زده می‌شویم. یکی از ویژگی‌های او این است که حیرت‌زده کردن مخاطب را بلد است. مثلاً ما اجرای یک مدل هشت پا در اعماق اقیانوس خیلی عجیب است. مدتی بوده که دانشمندان این سوال برای‌شان بی‌پاسخ بوده که چرا این حیوان بازوهایش را در آب تکان می‌دهد اما از جایش تکان نمی‌خورد. «آنتن‌ورو» دلیل این مسئله را کشف کرد. او با مستند‌هایش نشان داد که این هشت پا روی تخم‌هایش نشسته تا بچه‌هایش به دنیا بیایند. ۶ ماه هم غذا نمی‌خورد، بعد از ۶ ماه که بچه‌هایش به دنیا می‌آیند، این هشت پا می‌میرد! نقش مادری در حیات وحش را ببینید که «آنتن‌ورو» چگونه در اعماق اقیانوس تدریس می‌کند.»

او درباره واکنش‌هایی که از تماشای مستند‌های «آنتن‌ورو» دیده‌هم می‌گوید: «او یک تعهد اخلاقی به کارش دارد که من و همه مخاطبانش را تحت تأثیر قرار می‌دهد. اعتقادی که به طبیعت دارد، باعث می‌شود افرادی که پای مستند‌های او می‌نشینند، بی‌اختیار با دیدن صحنه‌ها، به قدرت خدایی ببرد و نام خدا را بر زبان آورند. من بارها و بارها، مثلاً جایی بودم که در یک جمع، مستندی از آنتن‌ورو با صدای من پخش می‌شده، دیدم که مردم چندین بار کلمه مقدس «... اکبر» را به زبان می‌آورند.»

❖ دغدغه‌های محیط زیستی «آنتن‌ورو» تحسین برانگیز است

از «نماینده» درباره تلاش‌های «آنتن‌ورو» برای حفظ محیط زیست و دغدغه‌هایش در این حوزه می‌پرسم که می‌گوید: «اشاره قشنگی کردید چون بسیار دغدغه‌مند بودم. مردی که الان در ۹۷ سالگی، هنوز عاشق این است که بداند در طبیعت چه چیزهایی هست که پیدا نکرد، شک نکنید که دغدغه‌های محیط زیستی تحسین برانگیزی دارد. در مستند سیاره منجمد، او اولین کسی بود که فریاد زد کوه‌های یخ در حال آب شدن است و ایجاد گازهای گلخانه‌ای باعث بالا آمدن سطح اقیانوس‌ها و سونامی خواهد شد.»

❖ ۲ داستان ناگفته در مستند‌های «آنتن‌ورو»

«آنتن‌ورو در مستند‌هایش داستان‌های ناگفته طبیعت را به تصویر کشیده است که می‌خواهم ۲ مورد از خاص‌ترین آن‌ها را برای‌تان بگویم». او ادامه می‌دهد: «او در جنگل‌های آمازون درباره زندگی مورچه‌ها مستندی ساخته که بسیار عجیب بود. آنتن‌ورو در آن مستند تا جایی پیش رفت که به جهان ثابت شد مورچه‌ها اولین موجوداتی بودند که آنتی‌بیوتیک را کشف کردند، آن‌هم هزاران سال پیش. بشر ۱۲۰ یا ۱۳۰ سال است که آنتی‌بیوتیک را کشف کرده که تازه مصرف آن عوارض دارد. او در آن مستند نشان داد که مورچه‌ها برگ سبزی را می‌برند در لانه‌شان. دانشمندان را دعوت کرد، دیدند قارچی در لانه‌شان است. مورچه‌ها این برگ‌ها را می‌گذارند روی آن و بعد قارچ را می‌خورند. برگ را از مایش کردند، دیدند مانند آنتی‌بیوتیک عمل می‌کند و وقتی می‌گذارند روی قارچ، اکسید کربن قارچ متساعد می‌شود و بعد، مورچه آن قارچ‌ها را می‌خورد. این حیرت‌انگیز نیست؟ مورد بعدی هم این که یک بخشی در مستند سیاره منجمد بود که من در پایان کار گریه‌ام گرفت. مربوط بود به زندگی خرس‌های قطبی که به دلیل آب شدن کوه‌های یخ، محیط زندگی طبیعی‌شان از بین می‌رفت. بنابراین مجبور بود کیلومترها شنا کنند تا به جزیره فک‌ها برسند. وقتی هم به آن‌جا می‌رسید، رستده خسته می‌شد و بعدش می‌نشست و سپس از گرسنگی جان می‌داد! این خیلی در دناک است. بشر باید بیدار شود. انسان بدون طبیعت نابود می‌شود. امروز اگر حشرات منقرض شوند، زمین نابود می‌شود و بعد هم آدم منقرض می‌شود. این قدر نگاه به طبیعت ظریف است و بدون شک دغدغه‌های محیط زیستی آنتن‌ورو در تمام مستند‌هایش، باید تلنگری به ما باشد.»

البته چند روزی از سالروز تولد او گذشته، اما باز هم ندیدیم به این مناسبت مروری داشته باشیم بر معروف‌ترین مستند‌های اوو گویی بر نیم‌با «داوود نماینده» دوبلور قدیمی کشورمان، که بیشتر از هر کسی، مستند‌های آنتن‌ورو را با صدای او می‌شناسیم. با ما باشید.

انقراض هشدار بزرگ آنتن‌ورو

انقراض همیشه روی سیاره بوده؛ اما سرعش طی سال‌های اخیر صد برابر شده است برای همین یک میلیون گونه، از هشت میلیون گونه جانوری سیاره به‌زودی نابود می‌شوند اما ما انسان‌ها هنوز به رفتار خود در مسیر تغییر اقلیم، گرمایش زمین، تجاوز به محیط زیست و نابودی آن، ادامه می‌دهیم.

البته دخالت ما در طبیعت فقط باعث انقراض نمی‌شود بلکه چرخه‌ای از پاندمی‌های مرگبار مثل کووید را هم ایجاد می‌کند که طی سال‌های آینده به شکلی خطرناک و پشت سرهم حیات را نشانه خواهند گرفت. «دیوید آنتن‌ورو» در مستند «انقراض حقایق» به گوشه‌هایی از این جنایت تلخ ما انسان‌ها در قبال منابع طبیعی و گونه‌های جانوری سیاره اشاره می‌کند تا ما را با عواقب رفتارمان در قبال سیاره روبه‌رو کند.

سیاره بی‌نقص موازنه‌ی زیبای نیروها در خدمت حیات

کبهان عرصه بی‌نهایت هاست. بی‌نهایت کپکشان که در هر کدام بی‌نهایت ستاره و سیاره وجود دارد، یعنی اما در این عرصه شگفت‌انگیز، فقط روی یک سیاره امکان شکل‌گیری حیات هوشمند وجود دارد، یعنی زمین. سیاره‌ای که در بهترین نقطه از منظومه و کپکشان خود قرار دارد. در بهترین فاصله از خورشید، حتی وجود بقیه سیارات منظومه شمسی باعث شده بهترین مدار ممکن برای زمین شکل بگیرد که هم از در سر سیارک‌ها در امان است، اما همه این‌ها باعث خاص بودن زمین نمی‌شود. عوامل زیادی در خود سیاره وجود دارد که حیات و استمرار آن‌را رقم زده‌اند و دیوید آنتن‌ورو، این بار در مستند «سیاره بی‌نقص» به نقش موازنه نیروهای طبیعی در شکل‌گیری حیات روی زمین می‌پردازد. تمام نیروهایی که در خود سیاره به حیات کمک کرده‌اند در این مستند شگفت‌انگیز، علمی، چشم‌نواز و دقیق بررسی شده‌اند. از آتشفشان‌ها تا اقیانوس‌ها، آب‌وهوا و البته خود انسان‌ها.

زندگی روی سیاره ما تغییرات سیاره

دنیا‌ی ما پر از شگفتی است. یک سیاره نادر که ۱۴ میلیارد سال بعد از آغاز جهان میزبان حیات هوشمند، گونه‌های جانوری و گیاهی است اما ما انسان‌ها به راحتی و با بی‌تفاوتی در حال نابود کردن این خانه زیبا و به احتمال زیاد تنها سیاره مسکونی تمام کیهان هستیم. «دیوید آنتن‌ورو» در مستند «زندگی روی سیاره ما» می‌خواهد ضمن به تصویر کشیدن زیبایی‌ها، هشدار هم بدهد و از فرایند نابودی محیط زیست بگوید. این مرد

سیاره سبز مرد تمام‌نشدنی

پیرمرد ۹۳ ساله روی یک قایق نشسته و پارو می‌زند تا نشان دهد تمام شدنی نیست. او در این مستند با عبور از ۲۷ کشور، طی ۴ سال، دنیا‌ی گیاهان را مثل دنیا‌ی حیوانات پر از غریزه بقا و خوش به‌مان‌شان می‌دهد تا تصور غلطی را که از این دنیا داریم کنار بگذاریم و کنار تحسین زیبایی‌هایش با کمک فناوری تایم لپس، ببینیم در این دنیا‌ی سبز چه می‌گذرد. او به جنبه‌های دیگری هم از نقش گیاهان در حفظ حیات سیاره می‌پردازد. باتماشای این مستند می‌فهمیم بزرگ‌ترین و مسن‌ترین موجود زنده سیاره ما یک درخت است، یعنی گیاه. برخی از کوچک‌ترین موجودات سیاره هم همین‌طور. جوزمین، اتمسفر سیاره، هوایی که وارد ریه‌های ما می‌شود و حتی غذایی که می‌خوریم وابسته به گیاهانی است که ما به آسانی تارومارشان می‌کنیم تا راحت زندگی کنیم؛ غافل از این که زندگی بدون آن‌ها بی‌معنی است. مستند «سیاره سبز» قرار است ما را با تضمین حیات در سیاره به لطف وجود گیاهان آشنا کند. گیاهانی که ۳۰ درصد کل سیاره را فرا گرفته‌اند و اکوسیستم‌های قوی و سامانه‌های پیچیده حیات در اقیانوس و کوهستان هم مستقیم و غیرمستقیم به آن‌ها وابسته است.

پرچمدار سیاره

دیوید آنتن‌ورو، مستندساز و طبیعت‌شناس افسانه‌ای چند روز قبل ۹۷ ساله شد؛ مرد شگفت‌انگیزی که حتی در این سن و سال هم توقف ناپذیر است و همه‌ما با آثار تماشایی او، سیاره‌مان را بهتر شناخته‌ایم

پرونده

سال ۱۹۲۶ در لندن به دنیا آمد؛ از کودکی علاقه زیادی به جمع‌آوری فسیل، سنگ و درک جهان داشت و از ۱۹۵۴ شروع به ساخت مستند کرد. او تنها کسی در دنیا‌ی امروز است که هم مستند سیاه و سفید ساخته، هم رنگی، هم HD و در نهایت ساخت آثار سه بعدی را هم تجربه کرده است. صحبت از «دیوید آنتن‌ورو» است؛ استاد تاریخ طبیعی، پژوهشگر، فعال محیط زیست و برنده بی‌شمار جایزه و افتا و ... غول مستندسازی جهان که حدود ۱۰۰ روز قبل ۹۷ ساله شد. باورش سخت است اما او سه سال دیگر بیش از یک قرن زندگی را تجربه خواهد کرد، اما هنوز دست از تلاش نکشیده است. چهره مصمم، نگاه پرسشگر و روحیه مثال‌زدنی‌اش را در مستند‌های بسیاری دیده‌ایم. او خالق جاه‌طلبانه‌ترین، گران‌ترین و زیباترین مستند‌های چند دهه اخیر است؛ از «سیاره زمین»، تا «زندگی»، «سیاره آبی» و ... او با مستند «انقراض» توجه ما را به فجایع محیط زیستی که انسان رقم می‌زند و شیوع قریب‌الوقوع پاندمی‌ها جلب کرد. با «آبی ژرف» ما را به عمق اقیانوس‌ها برد. در «شکار» باعث شد به جای صید، نگران صیاد باشیم و بازنجیره غذایی سیاره آشنا شویم. بی‌دلیل نیست سازمان ملل در پی تلاش‌های او برای معرفی سیاره، حفظ محیط زیست و عمومی کردن علم، جایزه «پرچمدار زمین» را به او داد. البته چند روزی از سالروز تولد او گذشته، اما باز هم ندیدیم به این مناسبت مروری داشته باشیم بر معروف‌ترین مستند‌های اوو گویی بر نیم‌با «داوود نماینده» دوبلور قدیمی کشورمان، که بیشتر از هر کسی، مستند‌های آنتن‌ورو را با صدای او می‌شناسیم. با ما باشید.

سیاره آبی شروع جاه‌طلبی‌های آنتن‌ورو

آنتن‌ورو در ۷۵ سالگی، در شرایطی که ۴۷ سال مشغول ساخت مستند‌های جذاب و محبوب بود جاه‌طلبی‌هایش را با ساخت سری اول «سیاره آبی» شروع کرد. مستندی گران‌قیمت و شگفت‌انگیز. فصل اول این مجموعه از کاربران IMDb نمره بسیار بالای ۹/۰ را گرفت. فصل دوم این مستند در سال ۲۰۱۷ پخش شد که آن‌هم شگفت‌انگیز بود. فقط برای فصل دوم به ۱۲۵ منطقه در ۳۹ کشور جهان سفر شد، ۶ هزار ساعت در اعماق آب فیلم برداری انجام شد و حدود ۴ هزار غواص کمک کردند تا شاهد یک شاهکار باشیم. آنتن‌ورو دو سال بعد از فصل اول سیاره آبی «سراغ» «آبی ژرف» هم رفت تا اعماق اقیانوس‌ها را به ما معرفی کند.

سیاره زمین معروف‌ترین مستند آنتن‌ورو

محصول ۲۰۰۶، گران‌ترین مستند تاریخ که ساخت آن با سفر به ۱۳۰ کشور در ۱۱ قسمت، ۵ سال زمان برد. در هر قسمت این مستند با یک زیستگاه طبیعی سیاره آشنا می‌شویم. محیط طبیعی که برای زندگی گونه‌ای از جانوران گیاهان مناسب است. کوه‌ها، قطب، آب‌های شیرین، غارها، بیابان‌ها و ... کمتر ایرانی است که بخشی از این مستند را در تلویزیون ندیده باشد و با آن خاطره نداشته باشد. به‌طور معمول پدر بزرگ و مادر بزرگ‌ها، از دیدن چندبار به آن خسته نمی‌شوند. با آمدن تلویزیون‌هایی که تصاویر با کیفیت را در قایب بزرگ نمایش می‌دهند عظمت این مستند با شکوه تازه معلوم می‌شود. کاربران IMDb به این مستند با شکوه نمره خیره‌کننده ۹/۴ را دادند که باعث شد در صدر مجموعه‌های تلویزیونی داستانی و غیرداستانی قرار بگیرد.

سری زندگی نگاه‌ی تازه به دنیا

سری «زندگی» اولین بار در اواخر دهه ۷۰ میلادی ساخته شد. در هر کدام از سری‌های این مجموعه آنتن‌ورو بعد از تحقیقات فراوان، سراغ یک موضوع می‌رفت، از رنگ، تا استراتژی‌های بقا. آخرین مجموعه «زندگی رنگی» مربوط به سال ۲۰۱۸ است؛ زمانی که پیرمرد ۹۲ ساله دنیا‌ی رنگی حیوانات، زیبایی‌ها و فواید رنگ در استنار را به دنیا معرفی کرد. این مستند هم نمره بسیار بالای ۹/۰ را از کاربران گرفت تا نشان دهد آثار آنتن‌ورو همه شاهکارهایی هستند که نگاه ما را به زندگی تغییر می‌دهند و دوست داشتنی هستند.

شکار تکان‌دهنده‌ترین مستند آنتن‌ورو

همان‌طور که می‌دانید او در تمام آثار کی طی حدود ۷۰ سال ساخته کارگردان نبوده، گاهی تمام مسئولیت‌ها را به‌عهده داشته، گاهی فقط نویسنده و راوی بوده، در مواردی هم فقط ایده‌پرداز و راوی بوده. به‌هر ترتیب نمی‌توان از اثرگذاری آثار او به راحتی گذشت. مثل «شکار». مستندی که جزو آثار متفاوت اوست. آنتن‌ورو بیشتر روی زیبایی‌های طبیعت تأکید دارد، اما وقتی می‌داند دنیا برای صید و شکار غصه می‌خورد و شکارچی را دوست ندارد دست به کار می‌شود تا به مخاطب نشان دهد حیوانات درنده که بسیاری از ما دوست‌شان نداریم چه چالش‌هایی برای بقا دارند و اگر زنجیره غذایی در نقطه غلطی قطع شود اکوسیستم سیاره چطور به هم می‌ریزد. با دیدن این مستند قطعاً طرفدار صید نخواهد بود.